Folyékony ókor – Videoinstalláció, videointerjúk az athéni documentán

Vedres Ági

Az idei évben a documenta 14 – a megszokottól eltérően – két európai nagyvárosban adott otthont a kortárs művészetnek. A lengyel Adam Szymczyk, a documenta 14 művészeti vezetője, "a kurátorok kurátora", művészeti kritikus *Learning from Athens / Tanuljunk Athéntól!* munkacímmel indította el a rangos művészeti kiállítás-sorozatot április 8-án Athénban, majd két hónappal később, június 10-én Kasselban .

Az athéni Benaki Múzeumban 2017. április 3-án került sor a *Likvid Antik / Liquid Antiquity* című projekt, videoinstalláció és a tárlathoz kapcsolódó projektkönyv bemutatójára, melyet a DESTE Kortárs Művészetért Alapítvány hívott életre. A projekt arra irányul, hogy újragondolja a klasszikus művészet lehetőségeit, és párbeszédbe kezdjen annak a kortárs művészetre gyakorolt hatásáért. A gondolat az amerikai Brooke Holmes, a princetoni egyetem professzorának kezdeményezésére született Polina Kosmadakinak, az athéni Benaki Múzeum kurátorának és Yorgos Tzirtzilakisnak, a DESTE Alapítvány művészeti tanácsadójának közreműködésével. A program egy kétnyelvű – angolra és görögre fordított – könyvet is magában foglal, a 312 oldalas könyv szerzői között szerepel Hal Foster, Simon Goldhill, Brooke Holmes, Dan-El Peralta, Giulia Sissa és Maria Stavrinaki.

Jeff Koons: Ariadné Tiziano Bacchus Popcorn, az Antiquity/Ókor c. sorozat egy darabja, 2012–2014, olaj, vászon, 259,8 x 350,52 cm
Fotó: Vedres Ági

A formatervezett, fekete műbőr kötésű, figyelemfelhívó pink gerinccel és sarkokkal díszített publikáció a kortárs művészet és az antik művészet kereszteződését tárja fel váltakozó fotográfiák, művészeti alkotások sorozataként. Egyfajta kísérlet, kihívás “fosszíliásodott”, megkövesedett klasszikus szemléletünkre: a klasszikus kor újrafelfedezését tárja fel előttünk, és annak a kortárs művészetre gyakorolt tartós befolyását vitatja, elemzi. Brooke Holmes kritikai esszéje, amely a “folyékony ókor” fogalmát vizsgálja, kritikusan gondolja át a klasszikus/ókori görög művészet hagyományos nyelvét.

A kritikai megfogalmazások és tanulmányok szerzője huszonhét kiemelkedő és nagynevű kritikus és tudós, név szerint: Lucia Allais, Emanuela Bianchi, Joshua Billings, Joy Connolly, Page duBois, Jaś Elsner, Richard Fletcher, Devin Fore, Hal Foster, Simon Goldhill, Constanze Güthenke, Yannis Hamilakis, Polina Kosmadaki, Miriam Leonard, Glenn W. Most, Dan-el Padilla Peralta, Spyros Papapetros, Mark Payne, James I. Porter, Effie Rentzou, Rebekah Rutkoff, Giulia Sissa, Michael Squire, Maria Stavrinaki, Yorgos Tzirtzilakis, Phiroze Vasunia, and Christopher S. Wood. Ezen túlmenően, a kortárs művészet nagyjaival tíz interjút közöl a könyv, melyek alanyai: Matthew Barney, Paul Chan, Haris Epaminonda, Urs Fischer, Jeff Koons, Christodoulos Panayiotou, Charles Ray, Asad Raza, Kaari Upson, Adrián Villar Rojas.

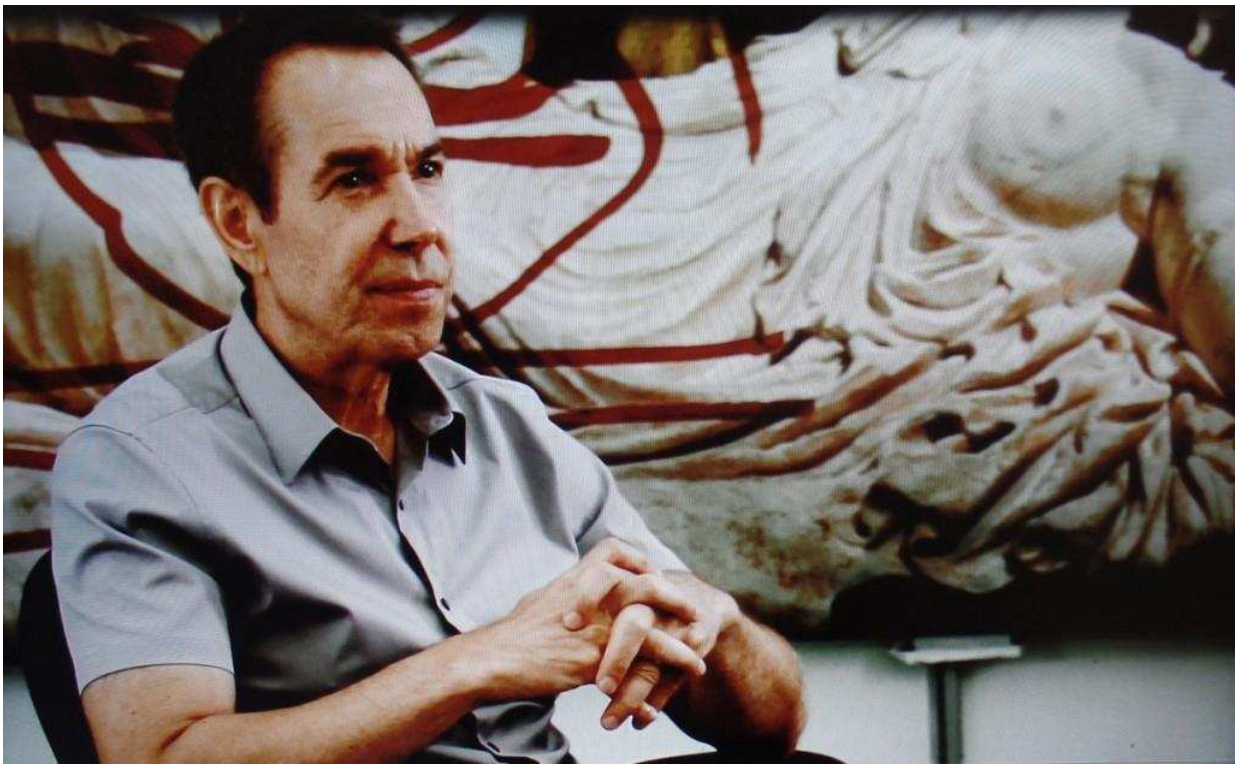
Matthew Barney: Ismeretlen polgár feje, 2014, öntött cink és só, női szarkofág, i.e.1550-1069
Collection Museum of Old and New Art, Hobart, Ausztrália

Mindez helyspecifikus videoinstallációkkal, videointerjúkkal egészül ki. A Benaki Múzeum egy különálló és öt egymásba nyíló termet biztosít a videoinstallációknak, minden egyes művész egy négyzet alakú dobogón kap helyet, egy videokivetítő, puritán faszék, feketére festett háromlábú kör alakú asztalka és egy könyvtartó társaságában, amelyen a Likvid Antik-kiadvány lapozható. Az interjúk egyénre szabottak, személyesek, a művészeket saját otthonukban, műtermeikben, műalkotásaik között láthatjuk. A berlini 032c 2017 nyári számában

[1] került nyomtatásba Brooke Holmes interjúja Jeff Koons amerikai képzőművésszel az athéni kiállítás kapcsán. Részletek következnek a beszélgetésből.

B. Holmes: *Az ókor fogalma az elmúlt tíz évben egyre fontosabb lett az Ön számára. Mi vonzotta hozzá?*

J. Koons: Amit a mítosz és a művészet hoz létre, konkrét, kézzelfogható érzés: az, hogy egyediek vagyunk, és a kultúrában és a közösségen belül van számunkra egy hely. A 2008-ban megkezdett *Antiquity*-sorozatomban azt akartam megmutatni, hogy a külső, kulturális életünk hogyan utánozza belső életünket és a biológiánkat. Génjeink és a DNS-ünk kapcsolódnak úgy, ahogyan a kulturális életünk kapcsolódik össze. Meg akartam mutatni, hogy más személlyé váltam és azt is, hogy a néző is más személlyé válik, miután kapcsolatba került egy Manet nevű művész munkájával, és hogy Manet mássá vált Goya után, Goya pedig Velázquez után és Velázquez mögött ott van Ariadne. Mindig is szerettem a művészettörténet összefüggéseit vizsgálni. Úgy vélem, a művészet morfológiáját a génjeinkben és a DNS-ünkben hordozzuk. Tudod, a művészet olyan, mint az élet, teljesen éteri. Miközben olyan akár, mint egy kémiai láncreakció – megnyílik egy zsilip, és az egyik molekula hatással van a másikra.

Részlet a videóból, Jeff Koons, a háttérben az Antiquity/Ókor-sorozat (Ariadné Tiziano Bacchus Popcorn) c. festmény
Fotó: Vedres Ági

B. H.: *Ilyen módon az ókori művészethez való kapcsolata nagyon mélyen működik…*

J. K.: Az ókor iránti érdeklődésem valójában a metafizikáról, az azonnaliról és az éteriről való gondolkodásról szól. Az érdekel, hogy mit jelent embernek lenni, hogy az egyik lábammal a múltban, a másikkal pedig a jelenben sétálok. Vannak, akik azt hiszik, hogy a történelem korlátoz, gátol minket abban, hogy gesztusokat tegyünk a jövő felé, de én azt gondolom,

valójában ennek pont az ellenkezője történik. A történelem megváltoztathat bennünket, és segít nekünk, hogy magabiztosan lépkedjünk a jövő felé.

B. H.: *Különösen a mitológiai figurák – Pán, Érosz, a szatírok – inspirálták a sorozatot, amelyben egyfajta állatfigura vagy valami olyan energia szerepel, amelyet a természethez társítunk.*

J. K.: Pánra gondolok, mint az öröklét szimbólumára. Az örökkévalóságnak két változata van: a biológiai, az életenergia, mely a térben és időben "ugrik" és az örökkévaló, ahogyan az ideák birodalmában létezik – a platonizmus és a tiszta forma. Azt szeretném, ha a munkám folyamatos dialógus lenne e két birodalommal.

B. H.: *Az egyik dolog, amely a Hulk Elvis-sorozatot*[2] *végigviszi, az ismétlés gondolata. Hogyan változnak az alakok az "Antiquity"-sorozatban?*

J. K.: A legcsodálatosabb antik művekről nem is tudnánk, ha nem lettek volna róluk római másolatok. Amennyiben a platóni terminusra gondolsz, akkor van elképzelésed a székről, azonban minden egyéb szék csak az eredeti szék egy változata. A biológiai szaporodás csak egyfajta módon történhet, de az élettelen világ gondolatokon keresztül is megnyilvánul. Ha egy másolattal dolgozom, referenciaként csinálom, mert az, ami igazán érdekel, az a műalkotás, mely platóni ötletből születik, például amikor gipszkartonnal dolgozom, és egy üveggömböt helyezek *Silenus és a csecsemő Dionysus*[3] elé vagy a *Mona Lisá*ra utalok. Nem az önmagában vett tárgyról van szó, hanem az eredeti művészről és a művészekről, akikkel valamiféle kapcsolatot tartott.

Kiállítási enteriőr, fotó a videóinstallációról, Brooke Holmes
Fotó: Vedres Ági

B. H.: *Platón híresen művészetellenes volt, később azonban fontosnak tartotta a szépség és a forma klasszikus hagyományának törekvését. Mit jelent számodra a platonizmus? Ez lenne a transzcendencia eszméje?*

J. K.: A platonizmus az önismeret fejlesztésére és a transzcendencia megtapasztalására irányul. Arról szól, hogy megtaláljuk a szabadságot, hogy kilépjünk ebből a barlangból, és elérjük a legmagasabb szintű tudatot, miközben tisztában vagyunk azzal a felelősséggel, hogy megosszuk ezt az információt a közösséggel és a társadalommal. Gyönyörű filozófia. Platón meggyőződése, hogy az örökkévaló a tökéletes formák által létezik, és a matematika valóban válaszokat kínál ezek révén, ugyanakkor teljesen éteri marad. Szeretem a platonizmust amiatt a szigor miatt, ahogy Platón tekintett a világra, és megpróbált értelmet keresni benne. Annak ellenére, hogy egészen másképp nézem a lélek fogalmát, Platón eszméi számomra konkrétak.

B. H.: *Mit gondol a lélekről? Olyan kifejezés ez, amelyről manapság nem nagyon esik szó.*

J. K.: Ahogy már korábban is beszéltem róla, úgy gondolom, az élet csak egyfajta kémiai láncreakció. Biológiai létünk kémiai reakciók eredménye, a külső világ reakcióié, és erre adott válaszként a tudat nem más, mint a tárolt kémiai reakció, mely emlékeket hoz létre. Azt hiszem, a világ elemei továbbra is kémiai reakciókat folytatnak, de nem hiszek az igazi énben, az örök

lélekben vagy ilyesmiben. Az elemekben hiszek. Hiszek a fizikában, a gravitációban, az anyagban és minden más dolgokban, amelyek közrejátszanak ezekben…

[1] 032c A németországi, Berlinben működő, divattal és művészettel foglalkozó periodika évente két alkalommal jelenik meg, itt publikálták az interjút. (Keeping it Platonic: A conversation with JEEF KOONS. Text: Thom Bettridge, Interview: Brooke Holmes, Issue 32 – Summer 2017)

[2] Jeff Koons: Hulk Elvis I-II-III., olaj, vászon, 274,3 x 213,4 cm, 2007

Jeff Koons: Hulk Elvis Modern, olaj, vászon, 274,3 x 272,7cm, 2007–2013

Jeff Koons: Hulk Elvis Monkey Train (Blue), olaj, vászon, 274,3 x 213,4 cm, 2007

Jeff Koons: Hulk Elvis Monkey Train Swish (Orange, Blue, Yellow), olaj, vászon, 274,3 x 213,4 cm, 2008

[3] Jeff Koons: Gazing Ball (Silenus with Baby Dionysus), gipszkarton, üveg, 202,2 x 86,4 x 85,4, 2013

Benaki Múzeum, Athén 2017. IV. 4. – IX. 17.